

ПРО ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТЮТОРСТВА В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано польський досвід застосування тьюторства у вищій школі як особливу технологію супроводу особистісно-професійного розвитку студентів. Зроблено висновок про доцільність впровадження тьюторства в систему вищої освіти України з огляду на виклики XXI століття та в умовах європейського вектору й інтернаціоналізації освіти в Україні.

Ключові слова: тьютор, технологія, вища школа, індивідуальне навчання.

Abstract

Polish experience of application of tutoring is analysed at higher school as the special technology of accompaniment of personality-professional development of students. Drawn conclusion about expedience of introduction of tutoring in the system of higher education of Ukraine, taking into account the calls of XXI of century and in the conditions of european vector and internationalization of education in Ukraine.

Keywords: tutor, technology, activity, high school, individual training.

Сучасний світ визначає такі, вже очевидні тенденції:

- горизонтальні, мережеві форми організації людей витісняють вертикальні (ієрархічні);
- ситуативні об'єднання людей (наприклад, під окремі проекти, причому об'єднання людей з різних професійних сфер) витісняють сталі колективи;
- діалогова форма комунікації (питання–відповідь) витісняє великі інформаційні масиви (книги, лекції тощо);
- достатність однієї професії на все життя витісняється необхідністю навчання впродовж життя, а праця в сталих, стандартних умовах – роботою в швидкозмінних, невизначених умовах.

Ці зміни вимагають модернізації системи освіти, в тому числі переосмислення існуючих елементів системи. Деякі складники системи постають анахронізмами в сучасних умовах, а інші, навпаки, набувають нового смислу й актуальності.

Серед останніх – нове для української системи освіти, але далеко не нове для педагогічного світу явище – тьюторство.

Тьюторство (від англ. *tutor* – «домашній вчитель, репетитор, шкільний наставник, опікун») є педагогічним феноменом англосаксонської системи освіти. Зародилася ця форма педагогічної взаємодії у Великобританії в XIV ст. в Оксфордському й Кембриджському університетах [1]. І до сьогодні залишається офіційно визнаним складником системи англійської університетської освіти, де тьютор – радник студента щодо вибору навчальних курсів, складання плану навчальної роботи, підготовки до іспитів з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей.

В українській системі освіти тьюторство є новим і незвичним явищем. Лише окремі приватні загальноосвітні заклади впроваджують тьюторство системно. Це, наприклад, приватна київська школа «Афіни» [2]. Дослідження, які попали в наше поле зору, показують, що у вищій школі України тьюторство ще не знайшло свого місця.

Метою статті є дослідження польського досвіду впровадження тьюторства у систему вищої освіти, який може бути творчо осмислений і застосований в українській вищій школі.

Активне впровадження тьюторства в систему вищої освіти Польщі пов'язане з діяльністю

випускника Оксфорду, професора Збігнева Пелчинського (Zbigniew Pełczyński), практика тьюторінгу з багаторічним досвідом Петра Чекерди (Piotr Czekierda) та ін. Завдяки науковцям, педагогам закладу Collegium Wratislaviense, де головою наглядової ради є Збігнев Пелчинський, тьюторство в Польщі набуло визначених меж і стандартів й пристосовано до шкільних й академічних реалій Польщі [3].

Тьюторство реалізується сьогодні в багатьох польських соціальних проєктах і на різних рівнях освіти. В окремих університетах Польщі тьюторство стало складником навчального процесу.

Польські дослідники (*Karpińska-Musiał B., Sławińska M., Chmura M.* та ін.) дотримуються позиції, що тьюторство – це допомога, що надається учням інтерактивним та систематичним способами людьми, які не є професійними вчителями. Тьюторство переважно має відбуватися за принципом контакту «тет-а-тет», тобто в парі [4].

Тьюторство базується на концепціях розвитку лідерства і талантів, зміцнення віри у власні освітні досягнення. Практикуючі польські тьютори засвідчують позитивний вплив системної взаємодії студента з тьютором. Зокрема, студенти, які займалися з тьюторами, за результатами іспитів значно переважали тих, які не використовували цю можливість. Також у подальшому науковому житті вони проявляють більшу ініціативність, винахідливість та творчість [5].

Тьюторство являє собою довгостроковий процес, мета якого супроводжувати студента, надихати його та ділитися досвідом. Щоб досягнути максимального ефекту потрібні регулярні заняття та ретельно спланований ритм, а також індивідуальний підхід до потреб студента. Ключем до розвитку студента є формування відповідальності на основі вільного вибору [6].

Привертає увагу проєкт академічного тьюторства в Гданському університеті «Projekt IQ», реалізований Беатою Карпінською (*Beata Karpińska-Musiał*) у 2014–2016 рр, який підтвердив ефективність тьюторства у вищій школі. В ньому взяли участь 29 викладачів та 222 студента. Викладачі-учасники повинні були провести додаткову роботу тьютором з п'ятьма студентами в семестрі, з кожним по 7 занять по одній годині. Тьюторство передбачало поділ студентів спочатку за науковими спеціалізаціями, а потім конкретно за відповідними дисциплінами [7, с. 95-98].

Результати експерименту показали, що студенти завдяки підтримці тьюторів здобули глибші знання, набули навичок критичного мислення, самопізнання, самоаналізу; покращилися відносини між студентами та викладачами (вони стали більш відкритими), підвищилася мотивація студентів до творчості [7, с. 244].

Модель тьюторства в Гданському університеті розглядається як зразкова для польської системи вищої освіти. Це дослідження сприятиме подальшим спробам створити дуже особливу і вимогливу роль викладача як академічного вихователя – тьютора – який поєднує широкий спектр компетенцій, знань та навичок, що необхідні для кращої підготовки студентів як майбутніх спеціалістів.

Українські педагоги солідаризуються з польськими в розумінні тьюторства як методичного супроводу самостійної роботи студентів (проєктної, дослідницької, організаційно), створення індивідуальних освітніх проєктів і програм, як індивідуальне навчання та консультування.

Погоджуємося з А. Бойко, що затребуваність тьюторства українською системою освіти сьогодні визначається, окрім іншого, необхідністю особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, персоніфікацією педагогічної освіти, побудовою власної програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями, потребою формування суб'єкт-суб'єктних відносин учасників педагогічного процесу [8].

При цьому не можемо не зазначити, що тьюторство в українській вищій школі – це проблема, яка досліджується науковцями переважно теоретично, бракує тьюторства в живому педагогічному просторі вищої освіти. Припускаємо, що однією з причин цього є відсутність в українських студентів можливості складати свої індивідуальні освітні маршрути в процесі навчання у ВНЗ. Коли в українських студентів з'явиться реальна, а не задекларована Законом України «Про вищу освіту», можливість вибирати дисципліни, можливість обирати викладачів, коли зміниться зміст і значення самостійної роботи студентів, тоді з'явиться не доцільність, а необхідність тьюторства в українських вишах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гордон, Эд., Гордон, Эл. Столетия тьюторства/ Эдвард Гордон, Элайн Гордон.; пер. с англ. под науч. ред. С.Ф. Сироткина, Д.Ю. Гребенкина. – Ижевск : ERGO, 2008. – 351 с.
2. Офіційний сайт школи «Афіни», м. Київ – Режим доступу: <http://www.athens.kiev.ua/>.

3. Швець, Т. Як Польща впроваджує методи тьюторингу і до чого тут Україна? / Т. Швець. [Київ, 2017]. – Режим доступу: <http://osvitanova.com.ua/posts/763-yak-polshcha-vprovadzhuie-metody-tiutorynhu-i-do-choho-tut-ukraina>
4. Sławińska M. Tutoring rówieśniczy w edukacji, czyli jak uczniowie uczą się od siebie wzajemnie i co z tego wynika. / M. Sławińska. // Forum Oświatowe. – 2015. – 27(2). – 41–56 с. Режим доступу: <http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/viewFile/311/261>
5. Chmura M. Tutoring – rozważania nad metodą rozwoju potencjału oraz jej adaptacją na polskich wydziałach prawa (wprowadzenie do dyskusji) / M. Chmura. [Wrocław, 2018]. – Режим доступу: http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/41012/22_Marta_Chmura.pdf
6. Michał W. Co to jest tutoring / W. Michał. [Gdańsk 2014]. – Режим доступу: <https://oig.ug.edu.pl/tutoring>
7. Karpińska-Musiał B. Edukacja spersonalizowana w uniwersytecie. Ideologia – instytucja – dydaktyka – tutor. / B. Karpińska-Musiał. – Kraków: Wydawnictwo Libron, 2016. – 266 с.
8. Бойко А. Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства. / А. Бойко // Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 1. – 4-11 с. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2010_1_4.

Зубенко Катерина Олександрівна — студентка групи ІЯП-17м, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mart200395@gmail.com.

Залиубівська Оксана Броніславівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com.

Zubenko Kateryna O. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mart200395@gmail.com.

Oksana Zaliubivska B. — Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com.